

Tämä sivu on konekäännetty [Linkki]. Konekäännökset voivat sisältää virheitä, jotka saattavat heikentää selkeyttä ja tarkkuutta. Oikeusasiamies ei vastaa mahdollisista epäjohtonumukaisuuksista. Tietojen luotettavuus ja oikeusvarmuus varmistuvat lukemalla edellä linkitetty lähdekielinen versio (englanti). Lisätietoja on [kieli- ja käännöskäytännöissämme](#) [Linkki].

Päätös asiassa 2365/2009/(MAM)KM - Kieltäytyminen julkaisemasta kirjeitä komission sisäisellä keskustelupalstalla ja komission ylempien virkamiesten luokitusjärjestelmän tutkimatta jättäminen

Päätös

Kanteluasia 2365/2009/(MAM)KM - **Tutkittavaksi otetut kantelut**, pvm 16/10/2009 -
Suositus 06/12/2011 - **Päätökset**, pvm 17/12/2012

Kantelija, joka on entinen Euroopan komission virkamies, toimitti kolme kirjettä julkaistavaksi Intracommin, komission intranetin keskustelupalstalla. Ensimmäinen näistä kirjeistä sisälsi otteita lehtiartikkeleista, joissa väitettiin komission virkamiehen tavanneen kiinalaisten yritysten edustajina esiintyneitä toimittajia ja antaneen näille luottamuksellisia tietoja. Toinen kirje koski toista samasta asiasta kirjoitettua lehtiartikkelia, jossa mainittiin, että Saksan hallituksella oli käytössä korkea-arvoisten saksalaisten komission virkamiesten arviointijärjestelmä. Kolmannessa kirjeessä moitittiin, etteivät kaikki komission lehdistötiedotteet ole saatavilla RAPID-tietokannassa. Kantelija pyysi komissiota tutkimaan Saksan arviointijärjestelmän ja varmistamaan, että kaikki lehdistötiedotteet asetetaan sähköisesti saataville RAPID-tietokannassa.

Komissio hylkäsi pyynnöt ja väitti, ettei se voinut julkaista kirjeitä sisäisellä keskustelupalstalla, koska ne sisälsivät syyttömyysolettamaa loukkaavia syytöksiä. Kantelija kääntyi Euroopan oikeusasiamiehen puoleen, ja tämä aloitti tutkimuksen.

Lausunnossaan komissio totesi katsovansa edelleen, ettei se voinut julkaista kirjeitä. Lisäksi se väitti, ettei sillä ollut mitään perusteita tutkia ”väitettyä saksalaista arviointijärjestelmää”, koska se nimittää itse omat virkamiehensä. Se selitti myös, ettei kantelijan mainitsemia lehdistötiedotteita viedä automaattisesti RAPID-tietokantaan, mutta lupasi varmistaa, että ne viedään sinne manuaalisesti. Huomautuksissaan kantelija pitäytyi kantelussaan.

Oikeusasiamies huomautti, että komission toimituspolitiikan mukaan kirjeet on julkaistava kokonaisuudessaan intranetissä, elleivät ne ole säilyttään panettelevia, ellei niissä esitetä

selkeitä syytöksiä tai elleivät ne muutoin ole omiaan vahingoittamaan toimielimen etuja. Koska kantelija ei edes kyseisiin lehtiartikkeleihin ja komission omaan lehdistötiedotteeseen viitatessaan tai niitä lainatessaan vaikuttanut ajattelevan tai haluavan lukijoidensa ajattelevan, että kyseinen henkilö on tosiasiallisesti syyllinen, ja vaikkei kantelija toistanut joissakin itse kirjoittamissaan lehtiartikkeleissa esitettyjä syytöksiä, oikeusasiamies totesi, ettei komissio ollut osoittanut kirjeiden loukkaavan sen toimituspolitiikkaa. Oikeusasiamies huomautti vielä, että kansallinen arviointijärjestelmä on perusteltua tutkia, koska se voi kyseenalaistaa komission henkilöstön lojaaliuden. Lopuksi hän totesi, ettei kaikkia lehdistötiedotteita todellakaan ole asetettu saataville RAPID-tietokannassa. Sen vuoksi hän kehotti komissiota julkaisemaan kyseiset kirjeet, tutkimaan Saksan hallituksen väitetysti perustaman ”*arviointijärjestelmän*” ja varmistamaan, että kaikki sen lehdistötiedotteet ovat saatavilla verkossa.

Vastauksessaan komissio katsoi edelleen, että sen kuuluu noudattaa syyttömyysolettamaa ja ettei se voinut julkaista ensimmäistä kirjettä. Se kuitenkin ilmoitti suostuvansa kompromissiratkaisuna julkaisemaan toisen ja kolmannen kirjeen, mutta poistavansa niistä kaikki viittaukset kyseiseen asiaan ja asianomaisiin virkamiehiin. Lisäksi se vahvisti kantelijan tarkoittamien lehdistötiedotteiden olevan nyt saatavilla verkossa ja ilmoitti aikovansa ”*tehostaa toimia*” sen varmistamiseksi, että kaikki lehdistötiedotteet asetetaan tulevaisuudessa yleisön saataville.

Oikeusasiamies totesi, ettei komissio ollut noudattanut hänen suositusluonnostaan kaikkien kirjeiden julkaisemisesta kokonaisuudessaan ja Saksan korkea-arvoisille virkamiehille väitetysti perustetun arviointijärjestelmän tutkimisesta. Sen vuoksi hän esitti kaksi kriittistä huomautusta. Oikeusasiamies pani tyytyväisenä merkille, että komissio oli tehostanut toimiaan kaikkien lehdistötiedotteiden asettamiseksi saataville verkossa. Sen vuoksi hän katsoi, ettei tutkintaa ollut enää perusteltua jatkaa, ja päätti asian käsittelyn.

Kantelun tausta

1. Kantelija on Euroopan komission entinen virkamies. Kun hän työskenteli edelleen komissiossa, hän lähetti 2.2.2009 kirjeen ”@europa.de” julkaistavaksi komission intranetin Intracommiä käsittelevällä keskustelufoorumilla. Kirje koski Sunday Timesin artikkelia, jonka mukaan komission korkea-arvoinen virkamies oli tavannut kiinalaisia yrityksiä edustavia toimittajia ja toimittanut heille tietoja meneillään olevista polkumyynnin vastaisista menettelyistä [1]. Kirjettä, johon sisältyi kantelijan huomautuksia, ei julkaistu. Kantelijalle ei annettu mitään selitystä. Kantelija toimitti 4 päivänä helmikuuta 2009 kirjeen tarkistetun version, joka sisälsi siinä vaiheessa vain lainauksia useista sanomalehtiartikkeleista. Kirjettä ei myöskään julkaistu eikä valituksen tekijä saanut selitystä.

2. Kantelija lähetti 9.2.2009 asianomaisesta keskustelufoorumista vastaavalle henkilölle (jäljempänä päätoimittaja) kirjeen, jossa hän pyysi häntä julkaisemaan kirjeensä ainakin 4.2.2009 tai selittämään, miksi kirjettä ei ole julkaistu. Hän sai 25.2.2009 vastauksen, jossa silloisen hallinnon pääosaston viestintä- ja tiedonhallintayksikön päällikkö selitti, että kirjeiden

julkaisemista Intracommiä käsittelevällä keskustelufoorumilla koskeva toimituksellinen politiikka oli seuraava:

”Kirjeet julkaistaan kokonaisuudessaan intranetsivustolla, ellei sisäisen viestinnän yksikön päällikkö tai komission päällikön alaisuudessa toimiva päätoimittaja katso niiden olevan:

- libellous tai mahdollisesti libellous;
- loukata tai esittää syytteitä nimettyjä tai helposti tunnistettavia henkilöitä vastaan;
- muutoin todennäköisesti vahingoittavat toimielimen etuja tai rikkovat yleisesti voimassa olevia säädyllisyysvaatimuksia.”

3. Yksikönpäällikkö totesi myös, että kantelijan kirjeessä esitettiin useita huomautuksia nimitystä kollegasta ”asiasta, jota parhaillaan käsitellään OLAFin sisäisessä tutkimuksessa”. Komissiolla oli velvollisuus suojella virkamiestä intranetistä käytävältä julkiselta keskustelulta syyttömyysolettaman vuoksi. Se lisäsi, että ”hänellä ei ole mitään tekemistä sensuurin kanssa, kuten sinun pitäisi tietää. Sananvapaus ei merkitse sitä, että muut velvoitetaan julkaisemaan.”

4. Kantelija lähetti 10 ja 23 päivänä maaliskuuta 2009 toisen kirjeen, jonka otsikko oli ”Made in Germany”. Tässä kirjeessä hän korosti saksalaisen uutislehden Spiegelin julkaisemaa artikkelia, jonka mukaan Saksan hallitus käyttää järjestelmää, jossa arvioidaan Saksan kansalaisuuden huippuvirkamiehiä kansainvälisissä järjestöissä, myös EU:ssa, sen määrittämiseksi, soveltuvatko he korkeampiin tehtäviin kansainvälisellä areenalla [2] . Tätäkään kirjettä ei ole julkaistu, eikä selitystä ole annettu.

5. Kantelija lähetti 2 päivänä huhtikuuta 2009 uuden kirjeen, jonka otsikkona oli ”Rapid, mutta epätarkka”, jossa väitettiin, että komissio piilotteli tiettyjä epämiellyttäviä lehdistötiedotteita, ja jossa todettiin, että useita lehdistötiedotteita, mukaan lukien yksi Sunday Timesin artikkelista, ei ollut löydettyävissä komission lehdistötiedotteita koskevasta tietokannasta, jäljempänä ’RAPID-tietokanta’. Tätä kirjettä ei myöskään julkaistu eikä kantelija saanut tietoja hylkäämisen syistä.

6. Näin ollen kantelija kirjoitti 14 päivänä huhtikuuta 2009 toimittajalle ja pyysi selitystä. Toimittaja vastasi 21. huhtikuuta 2009 ja totesi, että yleisesti ottaen komissio ”vastaa lehdistön artikkeleiden jäljentämistä, jossa syytetään tai käytetään innuendoa kollegoja vastaan”. Kuten sivuston säännöt ja suositukset osoittivat, asiaankuuluvan keskustelufoorumin oli tarkoitus olla paikka, jossa kollegoiden välillä on myönteistä vuorovaikutusta, eikä paikka syytöksille.

7. Kantelija teki 27.4.2009 EU:n virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdan mukaisen valituksen ja vaati, että päätökset olla julkaisematta edellä mainittuja kirjeitä kumotaan. Ensimmäisen kirjeensä (@europa.de) osalta hän väitti, että vaikka komissio voisi hylätä kirjeet vain, jos ne rikkoivat toimituksellista politiikkaa, se ei ollut selittänyt, miten hänen kirjeensä voisi kuulua tähän luokkaan. Kantelija väitti, että hänen kirjeensä ei ollut loukkaava eikä esittänyt mitään loukkaavia syytöksiä, vaan se keräsi useita lainauksia julkisesti saatavilla olevista lähteistä. Toimituksellisessa politiikassa on joka tapauksessa kunnioitettava sitä, että sananvapaus on henkilöstösäännöissä vahvistettu arvo. Hän viittasi tältä osin siihen, että belgialainen tuomioistuin oli hylännyt kirjeissään mainitun komission virkamiehen hakemuksen

estää kansalaisjärjestöä mainitsemasta hänen nimeään sellaisen palkinnon yhteydessä, jolla pyritään korostamaan lobbaustoimintaa unionin toimielimissä.

8. Kantelija kiisti myös toimittajan esittämät perustelut sille, että hän ei julkaissut muita kirjoitettuja ("Made in Germany" ja "Rapid, mutta epätarkat") Intracommissa. Hän väitti, että näissä kirjoissa ei ollut mitään vihjailua tai syytöksiä kollegoita vastaan. Saksan hallitus ei ollut kiistänyt *Spiegelin* artikkelin lainauksia, ja hän itse asiassa viittasi komission lehdistötiedotteeseen "Rapid, mutta epätarkka". Näin ollen ei ollut perusteita komission väitteelle, jonka mukaan kirjoisiin sisältyi "kollegoja vastaan tehtyjä innuendoja tai syytöksiä".

9. Kirjeessään "Made in Germany" esitettyjen seikkojen osalta kantelija pyysi lisäksi komissiota tutkimaan, missä määrin Saksan hallituksen arvio Saksan korkeimmista virkamiehistä heikensi heidän puolueettomuuttaan. Hän pyysi komissiota myös nostamaan kanteen Saksaa vastaan tämän arviointiprosessin toteuttamiseksi, mikä hänen mielestään heikensi Euroopan unionin virkamieskunnan peruseriaatteita, ja varmistamaan, että kaikki lehdistötiedotteet ovat aina saatavilla RAPID-tietokannassa.

10. Komissio jätti 27.5.2009 90 artiklan 2 kohdan mukaisen kantelun tutkimatta, koska yksikään esitetystä kysymyksestä ei ollut toimi, joka voitaisiin riitauttaa tällaisella kantelulla.

11. Tämän vuoksi kantelija kääntyi 17. syyskuuta 2009 kantelunsa osalta Euroopan oikeusasiamiehen puoleen.

Tutkimuksen kohde

12. Kantelija esitti seuraavat väitteet ja väitteet:

Väitteet:

1. Komissio kieltäytyi virheellisesti julkaisemasta kolmea kantelijan Intracommissa koskevaa artikkelia. Se ei ole perustellut asianmukaisesti artiklojen hylkäämistä.

2. Komissio on virheellisesti kieltäytynyt tutkimasta, olivatko Saksan komission ylimmät virkamiehet puolueettomia sen vuoksi, että Saksassa oli käytössä kansainvälisissä instituutioissa toimivien Saksan korkeimpien virkamiesten arviointijärjestelmä.

3. Komissio on virheellisesti kieltäytynyt nostamasta kannetta Saksaa vastaan, koska se on loukannut unionin virkamieskunnan peruseriaatteita tällaisen arviointijärjestelmän avulla.

4. Komissio on virheellisesti jättänyt varmistamatta, että kaikki lehdistötiedotteet ovat aina saatavilla RAPID-tietokannassa.

Vaatimukset:

1. Komission olisi julkaistava kantelijan Intracommia koskevat kirjeet.
2. Komission olisi tutkittava, vaarantavatko Saksan komission ylimmät virkamiehet heidän puolueettomuutensa Saksan arviointijärjestelmän vuoksi.
3. Komission olisi käynnistettävä Saksaa vastaan menettely Euroopan unionin virkamieskunnan peruseriaatteiden heikentämiseksi tällaisen arviointijärjestelmän avulla.
4. Komission olisi varmistettava, että kaikki lehdistötiedotteet ovat aina saatavilla RAPID-tietokannassa.

Tutkimus

13. Oikeusasiamies aloitti 16. lokakuuta 2009 tutkimuksen ja pyysi komissiolta lausuntoa kantelusta.
14. Komissio toimitti lausuntonsa 3. maaliskuuta 2010. Tarkasteltuaan tätä lausuntoa oikeusasiamies tuli siihen tulokseen, että hän tarvitsi lisätietoja asian käsittelemiseksi. Tämän vuoksi hän pyysi 9.3.2010 komissiota toimittamaan nämä tiedot.
15. Komissio lähetti 17 päivänä toukokuuta 2010 vastauksensa, joka toimitettiin kantelijalle ja kehoitettiin esittämään huomautuksia. Kantelijan huomautukset tästä vastauksesta ja komission lausunto saatiin 25 päivänä toukokuuta 2010.
16. Oikeusasiamies pyysi 15. joulukuuta 2010 komissiolta lisätietoja. Komissio lähetti vastauksensa 8. helmikuuta 2011, ja oikeusasiamies toimitti sen kantelijalle kehottaen esittämään huomautuksia. Kantelijan huomautukset saatiin 24 päivänä helmikuuta 2011. Näissä huomautuksissa kantelija pysytti valituksensa olennaisilta osin eikä tuonut esiin uusia kysymyksiä.
17. Oikeusasiamies antoi 6. joulukuuta 2011 suositusluonnoksen. Komissio antoi yksityiskohtaisen lausuntonsa suositusluonnoksesta 25. huhtikuuta 2012. Oikeusasiamies toimitti sen 8 päivänä toukokuuta 2012 kantelijalle kehottaen esittämään huomautuksia. Kantelija esitti huomautuksensa 24 päivänä toukokuuta 2012.

Oikeusasiamiehen analyysi ja johtopäätökset

Alustavat huomautukset

18. Huomautuksissaan komission yksityiskohtaisesta lausunnosta oikeusasiamiehen suositusluonnoksesta kantelija totesi, että komissio oli hänen mukaansa tarkoituksellisesti lykännyt oikeusasiamiehelle antamiaan vastauksia, vaikka vastaukset olivat aina hyvin lyhyitä.

Kantelija kehotti näin ollen oikeusasiamiestä antamaan parlamentille erityiskertomuksen komission arvostelemiseksi.

19. Tältä osin on todettava, että vaikka tutkimuksen aloittamisen jälkeisestä kirjeenvaihdosta (ks. edellä 13–17 kohta) ilmenee, että komission vastaukset oikeusasiamiehen tietojensaantipyyntöihin todellakin viivästyivät, mikään ei viittaa siihen, että kyseiset viivästykset olisivat todella tahallisia. Oikeusasiamies ei näin ollen pidä näitä viivästyksiä periaatteellisena kysymyksenä. Näissä olosuhteissa erityiskertomus ei ole perusteltu.

A. Väite, jonka mukaan komissio on virheellisesti kieltäytynyt julkaisemasta kolmea kantelijan Intracomia koskevaa artikkelia eikä perustellut asianmukaisesti päätöstään ja siihen liittyvää väitettään

Oikeusasiamiehelle esitetyt perustelut

20. Kantelija väitti, että komissio voi hylätä kirjeet vain, jos ne rikkovat toimituspolitiikkaa. Kantelijan mukaan yksikään hänen kirjeistään ei kuitenkaan rikkonut komission toimituksellista politiikkaa, koska ne koostuivat pääasiassa julkisesti saatavilla olevien sanomalehtiartikkelien lainauksista. Itse asiassa lehdistön lainaus hänen kirjeessään ”Made in Germany”, jonka komissio oli hylännyt, koska ” *lehdistöstä peräisin olevien artikkelien jäljentäminen, jossa syytetään tai käytetään innuendoa kollegoja vastaan, on vältettävä* ”, ei edes sisältänyt mitään innuendoa tai syytöksiä. Kirje, jonka otsikko oli ”Rapid, mutta epätarkka”, ei maininnut lehdistöstä vaan komission lehdistötiedotteesta. Joka tapauksessa kantelija katsoi, että sananvapaus oli tärkeämpi kuin syyttömyysolettama, ja huomautti, että koska komissio ei julkaissut kirjeitään, se loukkasi edellä mainittua oikeutta, joka heijastui myös henkilöstösääntöjen 17 a artiklaan.

21. Lausunnossaan komissio viittasi kantelijan 90 artiklan 2 kohdan mukaista kantelua koskevaan päätökseensä, jossa kantelu jätettiin tutkimatta. Se toisti 25.2. ja 21.4.2009 päivätyissä kirjeissään esittämät perustelut.

22. Vastauksessaan oikeusasiamiehen pyyntöön saada lausunto asiaa koskevasta väitteestä ja väitteestä komissio totesi, että virkamiehillä ei ollut oikeutta julkaista kirjeitään. Toimituksellinen politiikka, joka julkaistiin sivustolla, oli tältä osin täysin selvä, ja näin ollen henkilöstön jäsenten voitiin odottaa ymmärtävän julkaisun rajat. Nyt käsiteltävässä asiassa komissio ei olisi voinut hyväksyä sitä, että se julkaisisi kaikki kirjeet, jotka voisivat vaikuttaa tutkinnan kohteena olevan henkilöstön jäsenen syyttömyysolettamaan. Komissio korosti, että tämä oli tehty hyvin selväksi sen ja kantelijan välisessä viestinnässä.

23. Tutkittuaan tämän vastauksen oikeusasiamies pyysi komissiota vahvistamaan, että todetessaan, että se ei olisi voinut hyväksyä sellaisen kirjeen julkaisemista, joka vaikuttaisi henkilöstön jäsenen syyttömyysolettamaan, se viittasi asiakirjan kolmanteen luetelmakohtaan,

jossa esitetään sen toimituksellinen politiikka (kirjeet, joiden katsotaan todennäköisesti vahingoittavan toimielimen etuja). Komissio vahvisti, että näin oli, ja totesi, että myös toinen luettelakohta (kirjeet, joiden katsotaan loukkaavan tai esittävän syytöksiä nimettyjä tai helposti tunnistettavissa olevia henkilöitä vastaan) olivat merkityksellisiä. Tämä johtui siitä, että kantelijan kirjeissä mainittiin "nimetty tai helposti tunnistettavissa oleva henkilö", joka oli komission tutkinta- ja kurinpitotoimiston, jäljempänä 'IDOC', meneillään olevan tutkimuksen kohteena. Komission oli perussopimusten valvojana aina noudatettava syyttömyysolettamaa, joka on oikeusvaltion perusperiaate.

24. Kirjeen "@europa.de" osalta oikeusasiamies kysyi, voisiko komissio nyt harkita sen julkaisemista keskustelufoorumilla, kun otetaan huomioon, että kirjeen aiheesta oli keskusteltu kahdessa virkamiestuomioistuimen julkisesti saatavilla olevassa tuomiossa ja että kyseinen komission virkamies oli myöntänyt tapaavansa " *kiinalaiset liikemiehet* " ja antaen heille tietoa käynnissä olevista polkumyynnin vastaisista menettelyistä. Komissio vastasi, että sen velvollisuus suojella syyttömyysolettamaa on edelleen merkityksellinen, vaikka kyseessä oleva asia oli kuulunut lehdistön piiriin. Se lisäsi, ettei se missään tapauksessa aikonut hyväksyä intranetissä käytyjä keskusteluja yksittäisten henkilöstön jäsenten käyttäytymisestä, luonteesta tai ansioista.

25. Kirjeiden "Made in Germany" ja "Rapid, mutta epätarkka" osalta oikeusasiamies totesi, että ne liittyivät Spiegelin artikkeliin, joka koski komission korkeimpien virkamiesten saksalaista luokitusjärjestelmää, ja komission lehdistötiedotteiden saatavuuteen. Tämän vuoksi hän pyysi komissiota selittämään, miten näiden kirjeiden julkaiseminen voisi "vaikuttaa yksittäisen henkilöstön jäsenen syyttömyysolettamaan" ja miten näiden kirjeiden voitaisiin katsoa "syyttävän tai käyttävän innuendoa kollegoita vastaan". Vastauksessaan oikeusasiamiehen lisätietopyyntöön, joka koski myös muita seikkoja, komissio ei käsitellyt näitä kysymyksiä.

26. Huomautuksissaan kantelija pysytti kantelunsa ja hylkäsi komission väitteen, jonka mukaan virkamiehillä ei ollut oikeutta julkaista kirjeitään keskustelufoorumilla. Toimituksellisessa politiikassa todettiin, että "kirjeet julkaistaan kokonaisuudessaan, ellei" mitään poikkeuksia sovelleta. Tältä osin komissio ei ollut vielä kukaan selittänyt näkemystään, jonka mukaan hänen kirjeensä olisivat loukkaavia tai loukkaavia tai syyttivät nimettyjä tai helposti tunnistettavia yksilöitä.

27. Kirjeessään "@europa.de" hän vain viittasi julkisesti saatavilla oleviin lähteisiin. "Made in Germany" ei edes koskenut nimettyjä henkilöitä eikä edes maininnut komission virkamiestä, jonka syyttömyysolettamaa komissio ilmoitti suojelevansa. Sen sijaan se liittyi Saksan valtion ylläpitämään luokitusjärjestelmään. Itse asiassa hän viittasi molemmissa kirjeissä, joiden otsikko on "Rapid, mutta epätarkka" ja "@europa.de", komission itse julkaisemaan lehdistötiedotteeseen, jonka virkamiestuomioistuin ei katsonut rikkovan syyttömyysolettamaa. Tämän vuoksi oli järjetöntä, että komissio kieltäytyi julkaisemasta tätä kirjettä viittaamalla tähän periaatteeseen. Lisäksi hänen kirjeissään esitettiin tosiseikkoja, jotka pysyivät merkityksellisinä riippumatta siitä, todettiinko kyseinen virkamies syylliseksi vai ei, eivätkä ne antaneet " *ennakoista käsitystä siitä, että syytetty on tehnyt syytetyn rikoksen* " [3] .

28. Se, että kirje nimeltä henkilö tai teki hänet helposti tunnistettavaksi, ei riittänyt siihen, ettei sitä julkaista. Sen sijaan toimituksellinen politiikka edellytti komissiota osoittamaan, että kirje sisälsi kyseiseen henkilöön kohdistuvia loukkauksia tai syytöksiä. Vaikuttaa siis siltä, että komissio tulkitsi toimituksellista politiikkaansa liian laajasti. Itse asiassa se ilmoitti lausunnossaan järjestelmällisestä sensuurista, kun se totesi, ettei se ” *aikonut hyväksyä intranetissä käytäviä keskusteluja yksittäisistä henkilöstön jäsenistä, heidän ansioistaan, käyttäytymisestään, luonteestaan jne.*”. Se ei näyttänyt välittävän siitä, kunnioittaako se omaa toimituksellista politiikkaansa ja loukkaako se siten sananvapauden periaatetta.

29. Mitä tulee komission väitteeseen, jonka mukaan ”@europa.de”-nimisen kirjeen julkaiseminen vahingoittaisi sen etuja, kantelija väitti, että nämä edut on määriteltävä selkeästi. Komissio oli tässä yhteydessä viitannut sellaisen virkamiehen syyttömyysolettamaan, jota ” *komission tutkinta- ja kurinpitotoimisto (IDOC) tutkii parhaillaan* ”. Euroopan petostentorijuntavirasto, jäljempänä ’OLAF’, oli kuitenkin lopettanut tutkimuksen, joka koski Sunday Timesin artikkelissa kuvattua asianomaisen virkamiehen käyttäytymistä 29.1.2009. Tämän jälkeen se oli aloittanut toisen tutkimuksen kauppapolitiikan pääosastoa koskevista väitteistä ja ilmoitti 25. helmikuuta 2010 kantelijalle, että komission aloittama kurinpitomenettely asianomaisen virkamiehen osalta riippuisi ”menettelymme tuloksesta ja suosituksestamme” tämän menettelyn osalta. OLAF ilmoitti 22 päivänä syyskuuta 2010 kantelijalle, että myös tämä tutkimus oli nyt päätetty ja että sen suosituksena oli, että jatkotoimia ei toteuteta.

30. Kantelija väitti, että hänen kirjeensä ”@europa .de” ei missään tapauksessa rikkonut syyttömyysolettamaa. Komissio oli itse maininnut Sunday Timesin artikkelin, johon hän vetosi perustellakseen päätöstään kyseisen virkamiehen erottamisesta. Virkamiestuomioistuin oli asiassa antamassaan tuomiossa viitannut siihen, että tämä artikla oli ”erittäin yksityiskohtainen ja useaan otteeseen selostettu ja lainausmerkeissä kantajan vastaukset toimittajien hänelle esittämiin kysymyksiin” [4] ja että kyseinen virkamies oli tosiasiallisesti ”ottanut joitakin The Sunday Times -lehdessä ilmoitetuista tosiseikoista” ja erityisesti toimittanut tietoja polkumyynnin vastaisista menettelyistä ”kiinalaisille liikemiehille”.

Oikeusasiamiehen arvio, joka johtaa suositusluonnokseen

31. Ennen kuin oikeusasiamies tarkasteli komission kantaa jokaiseen kirjeeseen, jonka kantelija toimitti sille julkaistavaksi keskustelufoorumilla, oikeusasiamies katsoi aiheelliseksi esittää joitakin alustavia huomautuksia.

32. Ensinnäkin komissio väitti, että virkamiehillä ei ole oikeutta julkaista kirjeitä keskustelufoorumilla. Oikeusasiamies totesi kuitenkin, että komissio on säätänyt tässä yhteydessä toimituksellisesta politiikasta. Tämän asiakirjan mukaan kirjaimet ”julkaitaan”, ellei sovelleta yhtä kolmesta poikkeuksesta. Näin ollen komission päätöstä olla julkaisematta kantelijan toimittamia kirjeitä oli arvioitava komission tältä osin vahvistamien sääntöjen perusteella. toisin sanoen toimituksellinen politiikka ja sen täytäntöön panemat periaatteet.

33. Toiseksi kantelija ei kiistänyt komission toimituksellisessa politiikassaan vahvistamia

sääntöjä. Sen sijaan hän väitti, että näitä sääntöjä on tulkittu ja sovellettu liian laajasti. Oikeusasiamiehen analyysissä keskityttiin näin ollen kysymykseen siitä, voitaisiinko päätökset olla julkaisematta kantelijan toimittamia kirjeitä perustella komission itse hyväksymällä ja henkilöstölle ilmoittamalla toimituksellisella politiikalla.

34. Kolmanneksi ja kuten kantelija aivan oikein huomautti, toimituksellisessa politiikassa todetaan, että julkaistavaksi toimitetut kirjeet julkaistaan keskustelufoorumilla kokonaisuudessaan, ellei jotakin poikkeusta sovelleta. Julkaiseminen on näin ollen sääntö, eikä julkaiseminen ole poikkeus.

35. Neljänneksi on totta, ettei komissiolla ollut velvollisuutta noudattaa tällaista yleistä politiikkaa. Lisäksi se voisi muuttaa tätä yleistä politiikkaa, koska, kuten komissio on perustellusti huomauttanut, sananvapaus ei merkitse muiden julkistamisvelvollisuutta. On kuitenkin niin, että komissio on kuitenkin noudattanut edellä mainittua yleistä politiikkaa ja ilmoittanut siitä henkilöstölleen. Tämä käytäntö voidaan ymmärtää vain päätöksenä tehdä Intracommista foorumi, jossa virkamiehet voivat ilmaista mielipiteensä vapaasti, vain ilmoitetuilla poikkeuksilla. Tämä kuvastaa sananvapautta, joka on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 11 artiklassa taattu perusoikeus. Se on myös yksi henkilöstösäännöissä taatuista virkamiesten oikeuksista (17 a artikla). Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan tässä perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä on rajoitettava lailla, ja siinä on kunnioitettava näiden oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan tehdä vain, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.” Oikeusasiamiehen mukaan tästä seuraa, että komissio ei voi toimituksellista politiikkaa soveltaessaan tulkita siinä säädettyjä poikkeuksia liian laajasti, mikä rajoittaa virkamiehen mahdollisuutta ilmaista itseään vapaasti tätä tarkoitusta varten perustetulla foorumilla.

36. Viidenneksi komissio totesi nyt käsiteltävässä asiassa esittämissään huomautuksissa, ettei se aikonut hyväksyä keskusteluja yksittäisten henkilöstön jäsenten käyttäytymisestä, luonteesta tai ansioista asianomaisella keskustelufoorumilla. Oikeusasiamies totesi, että komission vahvistama toimituksellinen politiikka ei sisällä tällaista poikkeusta. Näissä olosuhteissa komission päätökset käsiteltävässä asiassa voisivat olla perusteltuja vain, jos niihin sovelletaan jotakin kolmesta toimituksellisessa politiikassa esitetystä poikkeuksesta, eikä komissio voi tehdä näitä pidemmälle meneviä *tapauskohtaisia* poikkeuksia, koska näin rajoitettaisiin kohtuuttomasti sananvapautta.

37. Kuudenneksi toimittaja selitti 21.4.2009 päivätyssä vastauksessaan, että komissio ”ei jäljentää lehtiartikkeleita, joissa syytetään tai käytetään innuendoa kollegoja vastaan”. Tässä yhteydessä oikeusasiamies huomautti, että komission toimituksellisessa politiikassa esitetty toinen poikkeus koskee kirjeitä, joiden katsotaan olevan ”syytöksiä nimettyjä tai helposti tunnistettavia henkilöitä vastaan”. Näin ollen oli selvää, että syytös oli tehtävä itse kirjeessä ja että merkityksellinen poikkeus ei soveltuisi tapauksiin, joissa kirjeessä vain kerrotaan jonkun muun esittämästä syytöksestä. Oikeusasiamiehen mukaan oli kuitenkin myös selvää, että on

tulkintakysymystä siitä, onko näin vai onko kirje, jossa väitetään vain kertovan jonkun toisen esittämästä syytöksestä, todellisuudessa tehnyt selväksi, että sen laatija yhtyy kyseisen kolmannen osapuolen esittämään näkemykseen ja tekee siten mainitun syytöksen omakseen. Oikeusasiamies lisäsi, että on myös huomattava, että sellaisen kirjeen julkaiseminen, jossa ainoastaan raportoidaan kolmannen osapuolen esittämistä syytöksistä, voidaan edelleen hylätä, jos sovelletaan kolmatta poikkeusta.

38. Seitsemänneksi komissio viittasi tämän kolmannen poikkeuksen osalta tarpeeseen suojella syyttömyysolettamaa perustellakseen kantelijan kirjeiden julkaisemisen. Oikeusasiamies totesi, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on tehnyt selväksi, että on löydettävä tasapaino sananvapauden ja syyttömyysolettaman suojelun tarpeen välillä:

”Yleissopimuksen 10 artiklassa taattu sananvapaus sisältää vapauden vastaanottaa ja levittää tietoa. Näin ollen 6 artiklan 2 kohta ei voi estää viranomaisia tiedottamasta yleisölle meneillään olevista rikostutkinnoista, mutta siinä edellytetään, että ne tekevät niin kaikin mahdollisin varoin ja harkinnanvaraisesti, jotta syyttömyysolettamaa voidaan noudattaa.” [5]

39. Oikeusasiamiehen mukaan oli siis selvää, että toimielin toimisi virheellisesti, jos se julkaisisi syyttömyysolettamaa loukkaavia lausuntoja. Näin ollen oikeusasiamies piti uskottavana, että toimielin katsoo, että sen henkilöstön jäsenten yksiköidensä ylläpitämässä keskustelufoorumissa antamat lausunnot ovat omiaan vahingoittamaan sen etuja. On kuitenkin pidettävä mielessä, että sananvapautta koskevan perusoikeuden kunnioittaminen edellyttää, että tätä poikkeusta, kuten kaikkia muita, tulkitaan huolellisesti, jotta tähän periaatteeseen perustuvalta yleissäännöltä ei vietäisi kaikkea merkitystä.

40. Lopuksi hän huomautti, että kantelijan väitteet ja hänen vaatimuksensa oli erotettava toisistaan merkityksellisen ajankohdan osalta. Mitä tulee komission päätöksiin kieltäytyä julkaisemasta kantelijan kirjeitä, oli selvää, että oikeusasiamiehen oli tutkittava, olivatko päätökset oikeita silloin, kun ne tehtiin. Toisin sanoen oikeusasiamiehen tutkimuksen oli perustuttava tosiseikkoihin, jotka olivat tai olisivat voineet olla komission tiedossa tässä vaiheessa. Kantelijan väite, jonka mukaan hänen kirjeensä olisi julkaistava, koski kuitenkin kannetta, joka komission olisi kantelijan mielestä toteutettava nyt tai tulevaisuudessa. Tämän väitteen arvioimiseksi oikeusasiamiehen oli näin ollen otettava huomioon myös mahdollinen kehitys sen jälkeen, kun komissio teki päätöksensä olla julkaisematta kyseisiä kirjeitä.

41. Esiteltyään analyysinsä näistä yleisemmistä seikoista oikeusasiamies tutki komission päätöksiä hylätä kantelijan kirjeet kunkin kirjeen osalta.

(1) Kirje, jonka otsikko on ”@europa.de ”

42. Komissio väitti, että ”@europa .de”-kirjettä ei voitu julkaista, koska se esitti useita huomautuksia nimetystä tai helposti tunnistettavasta kollegasta asiassa, joka oli IDOC:n tutkimuksen kohteena. Se väitti, että sillä oli velvollisuus suojella syyttömyysolettamaa eikä se voinut julkaista mitään, mikä loukkaisi tätä periaatetta. Vastauksena oikeusasiamiehen toiseen lisätietopyyntöön se selitti, että se viittasi tältä osin sekä toiseen että kolmanteen

toimitukselliseen politiikkaan sisältyviin poikkeuksiin.

43. Kantelija kyseenalaisti, perustuiko tämä väite tosiseikkojen todelliseen selvitykseen. Hän lisäsi, että oli epävarmaa, oliko komission virkamies, johon hänen tavaransa viittasi, ollut jatkuvan IDOC-tutkimuksen kohteena. Tässä yhteydessä on muistettava, että päättäessään, oliko komission päätös kieltäytyä julkaisemasta kyseistä kirjettä oikein, oikeusasiamiehen on otettava huomioon tämän päätöksen tekohetkellä eli helmikuussa 2009 vallinnut tilanne. Kantelija ei kuitenkaan näytä kiistävän komission väitettä, jonka mukaan tutkimus oli käynnissä tuolloin.

44. Komission väitettä, jonka mukaan kirje kuului sekä toimituksellisessa politiikassa luetellun toisen että kolmannen poikkeuksen soveltamisalaan, on näin ollen tutkittava.

45. Ensinnäkin oli kuitenkin muistettava, että ”@europa.de” -kirjaimesta on kaksi versiota. Molemmissa versioissa kantelija esitteli Sunday Times -artikkelin otsikon ja tekstityksen perusteella ja antoi linkin siihen. Tämän jälkeen hän viittasi komission lehdistötiedotteeseen, joka julkaistiin kaksi päivää ennen artikkelin julkaisemista. Näin mainitun tekstin mukaan komissiota oli lähestytty väitteillä, joiden mukaan yhdellä sen virkamiehistä oli ollut yhteyksiä liikemiehinä esiintyviin toimittajiin, ja komissio oli pyytänyt sanomalehteä toimittamaan todisteet, jotta se voisi tutkia asiaa. Kantelijan kirjeessä todettiin, että OLAF ei ollut varma, voisiko se todella kuunnella toimitetut nauhat, koska ei ollut selvää, oliko tallenne laillinen. Tämän jälkeen se viittasi *Spiegelin* raporttiin, jossa kuvataan Saksan hallituksen ylläpitämää järjestelmää, joka vastaa Saksan komission korkeimpia virkamiehiä. Linkki tähän artikkeliin, joka käsittelee lähinnä Sunday Timesin paljastamaa tapausta, oli myös saatavilla. Kantelijan kirjeessä viitattiin henkilöstösääntöjen 11 artiklaan (jonka mukaan virkamiesten on toimittava puolueettomasti ja riippumattomasti ja heidän on oltava lojaali komissiolle) ja kehoitettiin komissiota tutkimaan asia. Se totesi lisäksi, että Sunday Timesin toimittaja edustava virkamies yritti estää kansalaisjärjestöä julkaisemasta nimeään palkintojenjakotilaisuudessa, mutta että kysymystä käsitellyt belgialainen tuomioistuim katsoi, että sananvapaus oli tässä tapauksessa tärkeämpää. Lopuksi se mainitsi, että asianomainen virkamies on Euroopan yhteisöjen tuomioistuinten nykyisten ja entisten référendaire - yhdistysten yhdistyksen varapuheenjohtaja.

46. Lisäksi kantelijan kirjeen alkuperäisessä versiossa oli joitakin ”*päätelmiä*” ja kantelijan huomautuksia asiasta ja hänen mielestään komission haluttomuudesta tutkia sitä. Näin ollen Sunday Times -artikkelin johdannon jälkeen kantelija totesi, kuinka kauan asiaan osallistunut virkamies oli hoitanut tehtävänsä, ja esitti ”*ensimmäisen päätelmänsä*” eli sen, että komissio oli väärässä salliessaan hänen pysyä arkaluonteisessa asemassaan niin kauan kuin hän teki. Ilmoitettuaan, että OLAF analysoi, oliko sillä oikeus kuunnella nauhoitteita, hän päätteli, että se oli taipuvainen olemaan käyttämättä todisteita, joita komissio oli pyytänyt Sunday Timesilta. Kantelija ehdotti lisäksi, että sillä, että kyseisellä virkamiehellä oli johtava asema entisten référendaire-yhdistysten yhteenliittymässä, olisi vaikutusta sen asian lopputulokseen, jonka virkamies oli nostanut komission päätöstä lykätä häntä. Oikeusasiamiehen mukaan nämä ”*päätelmät*” antavat vaikutelman, että kyseessä olevan virkamiehen käyttäytyminen oli sellainen, että hänen ei olisi pitänyt saada hoitaa hoitamiaan arkaluonteisia tehtäviä, eikä selvästikään niin pitkään. Tätä taustaa vasten lukijat saattoivat ymmärtää tekstin loppuosan,

vaikka siinä vain raportoidaan muualla julkaistut tiedot, siten, että se arvostelee kyseistä komission virkamiestä.

47. Edellä esitetyn perusteella oikeusasiamies katsoi, että komissio saattoi perustellusti päätellä, että asianomaisen kirjeen alkuperäisessä versiossa oli kyse asianomaista virkamiestä vastaan esitetyistä syytöksistä. Oikeusasiamies totesi, että tästä seuraa lisäksi, että kolmannen poikkeuksen osalta myös se, että komissio käsitti kirjeen tämän version loukkaavan tutkinnan kohteena olevan virkamiehen syyttömyysolettaman suojaa, vaikutti järkevältä. Oikeusasiamies katsoo, että komission päätös olla julkaisematta tätä ”@europa.de”-kirjeen versiota asianomaisella keskustelufoorumilla oli näin ollen perusteltu.

48. Toisaalta kantelijan kirjeen tarkistettu versio, josta poistettiin kantelijan edellä mainitut päätelmät ja huomautukset, koostui näin ollen lähinnä lehtiartikkeleiden lainauksista ja komission lehdistötiedotteesta. Se totesi lopuksi, että kaikki sen mainitsemat tosiseikat ovat peräisin julkisesti saatavilla olevista lähteistä eikä niiden tarkoituksena ollut arvioida, oliko komission virkamies ”syyllinen vai syytön”. Tämän tekstin lukemisesta, joka on esitetty tiivistetysti edellä 45 kohdassa, kävi ilmi, että kantelija ilmoitti asiasta ja mainitsi näin tehdessään asianomaisten artiklojen otsikot ja alaotsikot sekä syyn, jonka vuoksi virkamies nimitettiin ”Pahaan eturistiriidan palkintoon”; palkinnon järjestäjien mukaan ”kauppatariffeja koskevan sisäpiiritiedon paljastamisesta lobbaajille”, jotka olivat itse asiassa peitetehtävissä työskenteleviä toimittajia. Vaikka kantelija viittasi ja toisti tällaisia lausuntoja ja asianomaisia artikloja, joiden voitaisiin katsoa esittävän syytöksiä virkamiestä vastaan, tekstistä ei kuitenkaan seurannut, että hän olisi ollut samaa mieltä hänen ilmoittamistaan näkemyksistä tai esittänyt tällaisia syytöksiä omastaan.

49. Näin ollen ei voitu katsoa toteen näytetyksi tosiseikaksi, että kantelija esitti kirjeensä toisessa versiossa syytöksiä kyseistä virkamiestä vastaan.

50. Kolmannen poikkeuksen osalta oikeusasiamies totesi, että on totta, kuten edellä todettiin, että kirje raportoi Sunday Timesin tapauksesta ajankohtana, jolloin asiaa koskevia tutkimuksia ei ollut vielä saatettu päätökseen. Tätä ei kuitenkaan sellaisenaan voida pitää riittävänä siihen, että kirjeen voitaisiin katsoa heikentävän syyttömyysolettamaa. Oikeusasiamies katsoi itse asiassa, että kaiken raportoinnin kieltäminen tutkimuksen kohteena olevasta asiasta siihen asti, kunnes tutkinta on saatu päätökseen, rajoittaisi kohtuuttomasti sananvapautta. On huomattava, että tapauksen tosiseikoista ilmoittamisen osalta kantelija viittasi komission omaan lehdistötiedotteeseen, jossa käytetään huolellista sanamuotoa, ja totesi, että sanomalehti ”väätteli”, että rahansiirtoa tarjottiin ”oletettavasti” neuvoja ja tietoja vastaan. Muusta tekstistä ei myöskään voitu päätellä, että kantelija olisi uskonut ja pyrkinyt saamaan lukijansa ajattelemaan, että kyseinen virkamies oli tosiasiallisesti syyllinen. Oikeusasiamies totesi, ettei näin ollen ole viitteitä siitä, että teksti loukkaisi kolmannella poikkeuksella suojattua etua.

51. Edellä esitetystä seuraa, että väitettä, jonka mukaan komissio oli virheellisesti kieltäytynyt julkaisemasta tätä kirjettä eikä perustellut päätöstään, ei voitu hyväksyä kantelijan kirjeen ensimmäisen version osalta, vaan sitä oli pidettävä perusteltuna suhteessa toiseen versioon.

52. Kantelijan väitteestä, jonka mukaan hänen kirjeensä olisi julkaistava, on todettava, että tätä väitettä oli arvioitava, kuten edellä todettiin, ottaen huomioon kehityssuuntaukset, joita on mahdollisesti tapahtunut sen jälkeen, kun komissio teki vuonna 2009 päätöksen, jossa se kieltäytyi julkaisemasta kyseistä kirjettä. Oikeusasiamies totesi tältä osin, että tällä välin tässä kirjeessä viitattu asia oli saatettu Euroopan unionin tuomioistuinten käsiteltäväksi kahdessa oikeusasteessa. Ensimmäisessä näistä asioista virkamiestuomioistuinta pyydettiin arvioimaan komission päätöstä kyseisen virkamiehen keskeyttämisestä. Se totesi 30.11.2009 antamassaan tuomiossa, että virkamies oli komission kuulemisessa myöntänyt, että hänet oli useaan otteeseen kutsuttu ”*kiinalaisten liikemiesten*” päivällisille ravintoloissa ilmoittamatta asiasta esimiehilleen. Hän oli myös myöntänyt, että hän oli ”tiedottanut toimittajille niiden illallisten aikana, joihin hänet oli kutsuttu tai puhelinkeskustelujen aikana, tiettyjä tietoja, erityisesti niiden kahden kiinalaisen yrityksen nimet, jotka olivat osallistuneet kynttilöiden valmistukseen ja jotka tuolloin käynnissä olevan polkumyynnin vastaisen menettelyn jälkeen todennäköisesti saivat markkinatalouskohtelun.” [6] Näiden olosuhteiden vuoksi ei voitu sulkea pois sitä, että asian uusi arviointi voisi nyt johtaa siihen, että komissio *voisi* nyt päätellä, että jopa alkuperäinen versio ”@europa.de”-kirjeestä voitaisiin julkaista asiaankuuluvalla keskustelufoorumilla.

53. Oikeusasiamies katsoi kuitenkin, ettei hänen tarvinnut käsitellä tätä kysymystä käsiteltävässä asiassa. Kantelija lausui väitteensä ”@europa.de”-kirjeen *julkaisemisesta*, ”*ainakin toisessa, editoidussa versiossa*”. Oikeusasiamies katsoi näin ollen, että hänen oli perusteltua keskittyä kyseisen kirjeen toiseen versioon. Edellä esitetystä analyysistä kävi kuitenkin ilmi, että tämän kirjeen toinen versio ei rikkonut toimituksellista politiikkaa ja että se olisi näin ollen julkaistava.

54. Oikeusasiamiehen ohjesäännön 3 artiklan 5 kohdan mukaan oikeusasiamies pyrkii ”*mahdollisuuksien mukaan*” sovintoratkaisuun hallinnollisen epäkohdan poistamiseksi ja kantelun tyydyttämiseksi. Kuten edellä on esitetty, oikeusasiamies päätti kuitenkin nyt käsiteltävässä asiassa hyväksyä kantelun. Edellä esitetystä käy lisäksi ilmi, että komissio hylkäsi oikeusasiamiehen ehdotukset sovittelevasta lähestymistavasta ja piti päättäväisesti kiinni kannastaan. Ystävällinen ratkaisu ei siis ollut mahdollinen. Tämän vuoksi oikeusasiamies esitti komissiolle suositusluonnoksen ja kehotti sitä julkaisemaan kantelijan kirjeen toisen version, jonka otsikko on ”@europa.de”.

(2) Kirje, jonka otsikko on ”*Valmistettu Saksassa*”

55. Toimittaja oli väittänyt, että tätä kirjettä ei voitu julkaista, koska komissio ”vastasi jäljentämistä lehtiartikkeleista, joissa syytettiin tai käytettiin innuendoa kollegoja vastaan”. Vastauksena oikeusasiamiehen kysymykseen komissio selitti, että sen päätös olla julkaisematta kirjeitä perustui sekä toiseen että kolmanteen toimitukselliseen politiikkaan sisältyviin poikkeuksiin. Vastauksena oikeusasiamiehen kysymykseen siitä, miten tämän kirjeen julkaiseminen voisi vahingoittaa komission etua vaikuttamalla syyttömyysolettamaan tai syyttämällä tai käyttämällä kollegojaan innuendoa, komissio ei esittänyt erityisiä perusteluja, lukuun ottamatta sitä, että se ei aikonut sallia keskustelua yksittäisten henkilöstön jäsenten ansioista ja käyttäytymisestä intranetissä.

56. Oikeusasiamies totesi, että määrittäessään, voidaanko mainittu kirje kuulua toisen poikkeuksen soveltamisalaan, on huomattava, että kirje ei koskenut erityisesti yhtäkään yksittäistä virkamiestä, vaan se ainoastaan raportoi *Spiegelin* mietinnössä esitetystä väitteestä, jonka mukaan Saksan hallitus oli perustanut virkamiesryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida korkea-arvoisia saksalaisia virkamiehiä kansainvälisissä järjestöissä. On totta, että tätä aihetta esittäessä kantelijan kirjeessä viitattiin ja käännettiin Spiegelin raportin otsikko, jossa tämä asia mainittiin ("Saksan korkein virkamies Brysselissä korruptioepäilyn alla") ja jossa viitattiin kyseiseen artiklaan. Artikkelissa kerrotaan Sunday Timesin artikkelin ympärillä olevista tapahtumista. Se ei kuitenkaan esitä syytöksiä tosiseikkoina (lukuun ottamatta sitä, että kokouksia pidettiin Brysselissä ravintoloissa), vaan se raportoi väitteistä, kuten siitä, että tiedot on välitetty tai että virkamies on hyväksynyt lupauksen palkkiosta sellaisenaan, ja tekee selväksi, että kyse on väitteistä eikä tosiseikoista. Oikeusasiamies lisäsi, että joka tapauksessa pelkästään se seikka, että kantelijan kirjeessä mainitaan kyseisen artiklan otsikko, ei merkitse sitä, että tämä kirje sisältäisi syytöksiä komission virkamiestä vastaan, jonka käyttäytyminen johti *Spiegelin* artikkeliin.

57. Kantelijan kirjeessä viitattiin kahteen muuhun *helposti tunnistettavissa olevaan henkilöön* eli komission puheenjohtajaan ja OLAFin johtajaan. Kirjeessä kuitenkin ainoastaan esitettiin, että kantelijan mukaan näille kahdelle henkilölle aiheutuisi todennäköisesti kielteisiä seurauksia, jos Saksan hallituksen väitetysti perustaman arviointijärjestelmän tutkinta suoritettaisiin. Oikeusasiamies katsoi, että tätä toteamusta tuskin voitaisiin tulkita syytökseksi tai vihjaukseksi näitä kahta henkilöä vastaan.

58. Lopuksi oli ajateltavissa, että kirjettä voitaisiin tulkita siten, että Saksan hallituksen väitetysti käyttöön ottaman arviointijärjestelmän seurauksena tietyt komission korkea-arvoiset saksalaiset virkamiehet saattaisivat joutua rikkomaan lojaalisuusvelvollisuuttaan EU:ta kohtaan. Vaikka tätä tulkittaisiin syytökseksi, asianomaiset virkamiehet eivät kuitenkaan olleet nimettyjä eivätkä helposti tunnistettavissa. Oikeusasiamies ei näin ollen katsonut, että kieltäytyminen julkaisemasta tätä kirjettä voisi perustua toimituspolitiikan toiseen poikkeukseen.

59. Näin ollen on vielä tutkittava, voiko kolmas poikkeus oikeuttaa komission päätöksen olla julkaisematta kirjettä. Oikeusasiamies ei kuitenkaan katsonut syistä, jotka hän jo esitti arvioidessaan toista versiota "@europa.de" -kirjeestä, että kirjettä, jossa ainoastaan raportoidaan tietyistä syytöksistä, jotka on esitetty tiettyä virkamiestä vastaan muissa julkaisuissa, luomatta vaikutelmaa, että kirjeen laatija piti näitä väitteitä perusteltuina, voitaisiin katsoa voivan heikentää syyttömyysolettamaa. Tässä yhteydessä todettiin myös, että oikeusasiamies pyysi komissiota täsmentämään, millä tavoin tämän kirjeen julkaiseminen voisi vahingoittaa komission etuja heikentämällä syyttömyysolettamaa asianomaisen virkamiehen osalta. Kuten edellä on jo todettu, komissio ei ole kommentoinut tätä kysymystä vastauksessaan. Näin ollen oli pääteltävä, että kolmanteen poikkeukseen ei voitu vedota syynä kieltäytyä julkaisemasta tätä kirjettä.

60. Edellä esitetyn perusteella oikeusasiamies katsoi, että komissio hylkäsi virheellisesti tämän kirjeen julkaistavaksi asianomaisella keskustelufoorumilla. Hän piti tätä eräänlaisena hallinnollisena epäkohtana. Tämän vuoksi hän teki suositusluonnoksen ja kehotti komissiota

julkaisemaan myös kirjeen *Made in Germany* .

(3) Kirje, jonka otsikko on ”

Nopea, mutta epätarkka

”

61. ” *Nopea, mutta epätarkka* ” -kirjeessä kantelija ilmoitti, että vaikka kaikkien komission lehdistötiedotteiden olisi aina oltava saatavilla RAPID-tietokannassa, useita niistä ei löytynyt sieltä. Kantelijan mukaan komissio oli näin ollen joko tehnyt virheen tai salannut tarkoituksellisesti epämiellyttäviä lehdistötiedotteita. Kantelija havainnollisti kantaansa viittaamalla kahteen esimerkkiin. Ensimmäinen oli edellä mainittu lehdistötiedote, jonka komissio julkaisi sen jälkeen, kun Sunday Times oli ottanut siihen yhteyttä. Toinen esimerkki koski kiinalaisten maitotuotteiden kieltämistä. Kantelija päätteli, että komissio oli oppinut George Orwellin yhdeksältätoista kahdeksanneltaneljältä ja viitannut kappaleeseen ”menneisyyden valmistamisesta”.

62. Toimittaja väitti, että tätä kirjettä ei voida julkaista, koska komissio ”vastasi lehtiartikkeleiden jäljentämistä, joissa syytetään tai käytetään innuendoa kollegoja vastaan”. Lausunnossaan komissio täsmensi, että sen päätös olla julkaisematta kirjeitä perustui sekä toiseen että kolmanteen toimitukselliseen politiikkaan sisältyviin poikkeuksiin. Kun oikeusasiamies kuitenkin pyysi sitä selittämään, miten päätöstä olla julkaisematta tätä kirjettä voitaisiin perustella käyttämällä näitä kahta poikkeusta, komissio ei esittänyt erityisiä perusteluja.

63. Toisen poikkeuksen osalta oikeusasiamies katsoi, että on totta, että kirjeessä mainitaan helposti tunnistettavissa oleva henkilö eli virkamies, jota Sunday Timesin artikkeli koskee ja joka yksilöidään hänen asemallaan komissiossa. On myös totta, että kirjeessä siteerataan asiaa koskevan Sunday Timesin artikkelin otsikkoa ja alaotsikkoa. Mikään ei kuitenkaan viittaa siihen, että lukijat muodostaisivat sen vaikutelman, että kantelija olisi halunnut esittää kyseisessä artikkelissa esitetyt syytökset omakseen. Kirjeessä esitetty komission yleisempi kritiikki ei koske ketään nimettyä tai tunnistettavissa olevaa henkilöä. Komissio ei näin ollen voinut käyttää toimituksellisessa politiikassa esitettyä toista poikkeusta perusteluna sille, että kirjettä ei julkaista.

64. Kolmannen poikkeuksen osalta oikeusasiamies oli samaa mieltä kantelijan kanssa siitä, että olisi järjetöntä katsoa, että komission itse julkaiseman lehdistötiedotteen lainausten julkaisemisen asianomaisella keskustelufoorumilla, joka ei vääristä kyseisen lehdistötiedotteen viestiä, voitaisiin katsoa voivan heikentää syyttömyysolettaman suojaa. Tässä yhteydessä muistutettiin, että kuten edellä mainittiin, ja vaikka oikeusasiamies oli pyytänyt komissiolta lisäselvityksiä tästä asiasta, oikeusasiamies ei antanut tähän vastausta.

65. Oikeusasiamies myönsi, että kirjeessä arvosteltiin komissiota erittäin ankarasti väittäen, että se ” *valmisti menneisyyden* ” ja ehdotti, että se käyttäytyi kuten George Orwellin yhdeksältätoista kahdeksannessaneljässä kuvassa kuvattu totalitaarinen hallinto .

66. Oikeusasiamies muistutti kuitenkin myös, että komission omasta toimituksellisesta politiikasta seuraa, että päätösten olla julkaisematta kirjeitä olisi oltava poikkeus. Nyt käsiteltävässä asiassa komissio ei ole viitannut edellä mainittuun kritiikkiin perustellakseen päätöstään olla julkaisematta asianomaista kirjettä. Se ei myöskään osoittanut, että tämä arvostelu antaisi sille oikeuden vedota johonkin kolmesta toimituksellisesta politiikastaan määrätystä poikkeuksesta.

67. Edellä esitetyn perusteella oikeusasiamies totesi, ettei komissio osoittanut, että sillä oli oikeus kieltäytyä julkaisemasta tätä kirjettä. Tämä merkitsi myös hallinnollista epäkohtaa. Tämän vuoksi oikeusasiamies esitti suositusluonnoksen ja kehotti komissiota julkaisemaan myös kirjeen ” *nopea, mutta epätarkka* ”.

Oikeusasiamiehelle tämän suositusluonnoksen jälkeen esitetyt perustelut

68. Komissio katsoi yksityiskohtaisessa lausunnossaan, että sen päätös olla hyväksymättä kantelijan kantelua oli ” *täysin perusteltu* ”. Komissio korosti, että sen on noudatettava syyttömyysolettamaa. Kirjeistä, jotka kantelija halusi julkaista, kävi kuitenkin ilmi, että ne koskivat ” *entistä kollegaa* ” koskevaa asiaa, joka oli vireillä belgialaisessa tuomioistuimessa. Näin ollen komissio ei voinut julkaista intranet-foorumillaan lehtiartikkelia, joka voisi heikentää kyseisen henkilön oikeutta tulla syyttömäksi, kunnes syyllisyys on näytetty toteen.

69. Tämä perustelu ei koske ainoastaan kirjettä, jonka otsikko on ” *@europa.de* ”, vaan myös kirjeitä, joiden otsikko on ” *Made in Germany* ” ja ” *Nopea, mutta epätarkka* ”. Oli totta, että näissä kirjeissä viitattiin entisen kollegan tapaukseen, mutta niissä käsiteltiin myös muita kysymyksiä, nimittäin komission RAPID-tietokannan *aiempaa toimintaa* ja *väitettyä saksalaista luokituspäätelmää* . Komissio pysyi kuitenkin kannassaan, jonka mukaan sen foorumi ei ollut paikka kyseenalaistaa komission muiden toimihenkilöiden, kuten yhden jäsenvaltion virkamiesten ryhmän, uskollisuutta, vaikka tämä tapahtui viittaamalla sanomalehtiartikkeliin.

70. Komissio ilmoitti kuitenkin päättäneensä kompromissina julkaista kaksi viimeksi mainittua kirjettä lukuun ottamatta viittauksia ” *mainittuun tapaukseen/kollegaan* ”, jonka se poistaisi.

71. Huomautuksissaan kantelija pysyi kannassaan, jonka mukaan komissio sensuroi kirjeitään aiheettomasti. Hän oli täysin samaa mieltä oikeusasiamiehen suositusluonnoksesta tältä osin. Hän korosti myös, että oikeusasiamies oli katsonut, että hänen kirjeensä ” *@europa.de* ” ensimmäinen versio voitaisiin julkaista, mikä tarkoittaa, että komission vaatimusta sensuroida tämän kirjeen toinen versio ei voida hyväksyä. Lisäksi kantelija toisti väitteensä, jonka mukaan komission olisi julkaistava myös muut kirjeensä kokonaisuudessaan. Kantelija huomautti tältä osin, että komissio ei ollut esittänyt uusia väitteitä. Tämän vuoksi hän pyysi oikeusasiamiestä pysyttämään havaintonsa hallinnollisesta epäkohdasta, joka liittyi kolmen kirjeen julkaisemisesta kieltäytymiseen.

Oikeusasiamiehen arvio hänen suositusluonnoksensa jälkeen

(1) Kirje, jonka otsikko on ”@europa.de ”

72. Edellä mainitusta vastauksesta käy ilmi, että komissio ei ole hyväksynyt oikeusasiamiehen suositusluonnosta ja on näin ollen päättänyt olla käyttämättä tilaisuutta puuttua oikeusasiamiehen havaitsemaan hallinnolliseen epäkohtaan eli siihen, että komission päätös olla julkaisematta kantelijan kirjeen nro @europa.de toista versiota ei ollut perusteltu komission oman toimituksellisen politiikan perusteella. Oikeusasiamies pahoittelee, ettei komissio ole käsitellyt hänen väitteitään eikä esittänyt tältä osin uusia perusteluja. Oikeusasiamies pitää näin ollen kiinni tältä osin esittämästään hallinnollisesta epäkohdasta.

(2) Kirjeet ”

Valmistettu Saksassa

” ja ”

Nopea, mutta epätarkka

”

73. Ensinnäkin oikeusasiamies panee tyytyväisenä merkille, että komissio on ryhtynyt toimenpiteisiin noudattaakseen suositusluonnostaan päättäessään julkaista edellä mainitut kaksi kirjettä. Komissio on kuitenkin myös päättänyt poistaa näistä kirjeistä kaikki viittaukset *Sunday Timesin* tapaukseen ja asianomaiseen entiseen virkamieheen ennen niiden julkaisemista. Oikeusasiamies korostaa, että ainoat viittaukset, joita voidaan pitää merkityksellisinä tältä osin, löytyvät *Spiegel* -lehden artikkelin otsikosta, jonka kantelija on kääntänyt ” *Saksan huippuvirkamieheksi Brysselissä korruptioepäilyn* ” yhteydessä , sekä linkin kyseiseen artikkeliin ja kirjeen ” *Nopea, mutta epätarkka* ” osalta *Sunday Times* -artikkelin otsikosta ja alaotsikosta sekä linkistä kyseiseen artikkeliin.

74. Oikeusasiamies on jo selittänyt suositusluonnokseen johtaneessa analyysissään, että se, että kirjeessä ” *Maked in Germany* ” mainitaan *Spiegelin* artikkelin otsikko ja siihen liittyvä linkki, ei voida ymmärtää siten, että kirje sisältäisi asianomaista virkamiestä koskevia syytöksiä eikä että se horjuttaisi syyttömyysolettamaa. Näin ollen hän katsoo edelleen, että päätöstä olla julkaisematta kyseistä artiklaa *kokonaisuudessaan* ei voida perustella viittaamalla komission toimitukselliseen politiikkaan.

75. Mitä tulee kirjeeseen, jonka otsikko on ” *Nopea, mutta epätarkka* ”, on totta, että se liittyy *Sunday Timesin* artikkelin otsikkoon ja mainitsee sen. Kuten oikeusasiamiehen suositusluonnokseen johtaneessa analyysissä jo todettiin, kirjeessä ei kuitenkaan ole mitään, mikä osoittaisi, että kantelija olisi maininnut tämän otsikon esittääkseen syytöksen. Ei ole myöskään syytä katsoa, että se kuuluisi komission toimitukselliseen politiikkaan sisältyvän kolmannen poikkeuksen soveltamisalaan. Oikeusasiamies ei näin ollen katso, että päätöstä

poistaa viittaukset *Sunday Timesin* tapaukseen ja siten olla julkaisematta kirje kokonaisuudessaan voidaan perustella viittaamalla komission toimitukselliseen politiikkaan.

76. Edellä esitetyn perusteella oikeusasiamies toistaa havaintonsa hallinnollisesta epäkohdasta, joka koski sitä, että komissio kieltäytyi julkaisemasta kyseisiä artikkeleita kokonaisuudessaan.

B. Väite, jonka mukaan komissio on virheellisesti kieltäytynyt tutkimasta, vaaransivatko Saksan komission ylimmät virkamiehet heidän puolueettomuuttaan väitetyn Saksan arviointijärjestelmän ja siihen liittyvien väitteiden vuoksi

Oikeusasiamiehelle esitetyt perustelut

77. Kantelija väitti, että syy siihen, miksi komissio ei halunnut julkaista kirjettään ”Made in Germany” intranetissään, oli se, että se yritti perusteettomasti suojella korkea-arvoisia saksalaisia virkamiehiä. Spiegelin artikkelissa, johon hän viittasi tässä kirjeessä, kuvattiin luokitusjärjestelmää, jolla Saksan hallitus arvioi kansainvälisten järjestöjen korkeiden virkamiesten suoriutumista kriteereillä, joita ei ollut julkistettu. Tämä heikensi selvästi unionin virkamieskunnan riippumattomuutta ja lojaalisuutta henkilöstösääntöjen 11 artiklan vastaisesti. Saksa ei ollut kiistänyt tämän artiklan sisältämiä tietoja. Kantelija oli näin ollen pyytänyt komissiota tutkimaan Saksan korkeimpia virkamiehiään selvittääkseen, missä määrin tämä järjestelmä heikensi heidän riippumattomuuttaan.

78. Lausunnossaan komissio ei kommentoinut asiaa, lukuun ottamatta syitä, joiden vuoksi kantelijan 90 artiklan 2 kohdan mukainen asiaa koskeva pyyntö oli hylätty. Tämän vuoksi oikeusasiamies pyysi sitä esittämään huomautuksensa kantelun sisällöstä.

79. Ensimmäiseen pyyntöön antamassaan vastauksessa komissio täsmensi, että vaikka asiaa olisi voitu tutkia riippumatta tästä yksittäisestä kantelusta, jota ei voida ottaa tutkittavaksi, se ei kuitenkaan ollut perusteltua. Kantelija oli viitannut tiettyihin artikkeleihin, jotka olivat ilmestyneet Saksan lehdistössä hänen aiempaa valvojaaan vastaan esitettyjen väitteiden johdosta. Komissio oli toteuttanut asianmukaiset toimenpiteet näiden väitteiden osalta. Artikkelit, joihin kantelija oli viitannut, eivät kuitenkaan sisältäneet mitään näyttöä väitetyn luokitusjärjestelmän olemassaolosta tai merkityksestä. Kantelija ei myöskään toimittanut tällaista näyttöä. Komissio ei siis voinut ottaa kantaa tähän kysymykseen eikä varsinkaan ryhtyä toimenpiteisiin.

80. Analysoituaan tämän vastauksen oikeusasiamies totesi, että Spiegelin artikkelissa oli esitetty melko yksityiskohtainen selvitys Saksan väitetystä kansainvälisten järjestöjen korkeiden virkamiesten luokitusjärjestelmästä; niin paljon, että oli epäselvää, mitä lisänäyttöä valituksen tekijä olisi voinut esittää tältä osin. Hän totesi myös, että hänen mielestään tällaisen järjestelmän mahdollinen vaikutus EU:n hallintoon ansaitsee tutkimuksen. Tämän vuoksi hän kysyi komissiolta

seuraavaa: I) oliko se ottanut yhteyttä Saksaan saadakseen lisätietoja; ja ii) ilmoittamaan hänelle tällaisen luokitusjärjestelmän olemassaolon edellyttämästä kannasta.

81. Vastauksessaan komissio totesi, ettei se katsonut, että väitetyllä Saksan virkamiesten luokitusjärjestelmällä voisi olla vaikutusta EU:n toimintaan. Se korosti nimittäneensä itse korkeita virkamiehiään ja noudattaneensa avointa valintamenettelyä, jossa arvioitiin hakijoiden ansioita. Sen vuoksi se ei aikonut ottaa yhteyttä kansallisiin viranomaisiin näissä kysymyksissä.

82. Huomautuksissaan kantelija pysytti väitteensä ja väitteensä ja totesi, että olisi vaikeaa olla pitämättä arviointijärjestelmää ”vaikutuskaupan verkoston” indikaattorina, ja arvosteli komissiota siitä, ettei se ole tutkinut asiaa. Oli epätodennäköistä, että Saksan hallitus luokittelisi korkeimmat virkamiehet toimimaan unionin edun mukaisesti; sen sijaan korkeimmat arvosanat annettiin kaikella todennäköisyydellä niille virkamiehille, jotka toimivat Saksan edun mukaisesti. Tässä yhteydessä sillä komission vastauksella, että se nimitti virkamiehensä itse, ei ollut merkitystä.

83. Kantelija totesi myös, että oli epäloogista, että komissio tutki korkean tason virkamiehen toimia sanomalehtiartikkelin perusteella, mutta kieltäytyi tekemästä niin hänen esiin tuomastaan asiasta, josta yhtä uskottava sanomalehti oli raportoinut. Tässä yhteydessä kantelija vastusti komission viittausta ”väitettyyn luokitusjärjestelmään” ja totesi, että asiasta oli ilmoitettu tosiseikkoihin perustuen ja että Saksan hallitus ei ollut kiistänyt artikkelin sisältöä. Komission jatkuva toimimattomuus oli uhka oikeusvaltiolle ja osoitti, ettei se ollut todella riippumaton.

Oikeusasiamiehen arvio, joka johtaa suositusluonnokseen

84. Kuten toisessa lisätietopyynnössään jo todettiin, oikeusasiamies katsoi Spiegelin artikkelin osoittavan, että Saksan hallitus saattaa käyttää EU:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen korkeiden virkamiesten luokitusjärjestelmää ehdottaakseen heitä nimitettäväksi korkean tason kansainvälisiin virkoihin. Oikeusasiamies katsoo, että olisi täysin ymmärrettävää, jos jäsenvaltio päättäisi seurata kansalaisiaan, joilla on korkea-arvoinen asema kansainvälisissä järjestöissä, ja arvioida heidän ansioitaan, jotta saataisiin tietokanta mahdollisista hakijoista, joita se voisi käyttää harkitessaan, miten täyttää tietyt korkean tason virat. Tällaisella kansallisella luokitusjärjestelmällä voisi kuitenkin olla vaikutuksia EU:n toimielinten, elinten ja laitosten toimintaan. Tämä johtuu siitä, kuten kantelija huomautti, että mahdollisuus saada korkeatasoisia työpaikkoja voi vaikuttaa tällaisen luokitusjärjestelmän piiriin kuuluvien EU:n virkamiesten käyttäytymiseen.

85. Oikeusasiamies katsoi, että on tietenkin täysin mahdollista, että luokitusjärjestelmä ei, kuten kantelija pelkää, arvostele virkamiehiä, jotka toimivat kansallisten etujen mukaisesti, vaan arvioi heidän johtajuuttaan tai diplomaattisia taitojaan ja sitä, miten hyvin he suorittavat tehtävänsä virkamiehinä toimielimessään. Lisäksi tällaisen luokitusjärjestelmän mahdollinen vaikutus EU:ssa työskenteleviin virkamiehiin riippuu todennäköisesti siitä, tietävätkö nämä virkamiehet saamansa luokituksen ja miten yksityiskohtaisesti. Koska lisätietoja ei ole, on siis mahdotonta selvittää, voisiko Saksan hallituksen väitetyt käyttämä luokitusjärjestelmä vaikuttaa kielteisesti

EU:hun. Oikeusasiamies myönsi, että tuolloin ei ollut mitään näyttöä tällaisen järjestelmän olemassaolosta. Hyvämaineinen kansallinen uutislehti kuitenkin raportoi, että jäsenvaltio käyttää tällaista järjestelmää, jolla voi olla kielteinen vaikutus komission henkilöstön uskollisuuteen EU:ta kohtaan. Oikeusasiamies oli samaa mieltä siitä, että komissiolla on selvästi harkintavalta päättää, ryhtyykö se toimiin, jos se katsoo, että EU:n lainsäädäntöä on rikottu tai että se saattaa rikkoa sitä. Tätä harkintavaltaa voidaan kuitenkin käyttää hyödyllisesti vasta sen jälkeen, kun komissio on tutkinut asian ja todennut tosiseikat. Oikeusasiamies katsoo, että kantelijan toimittamien tietojen perusteella komission olisi pitänyt tutkia asiaa.

86. Komissio on viitannut siihen, että se nimittää virkamiehensä itse ja että se tekee näin heidän ansioitaan arvioivassa menettelyssä. *Spiegelin* artikkelin kaltaisten kansallisten luokitusjärjestelmien mahdollinen vaara liittyy kuitenkin sen mahdolliseen vaikutukseen virkamiehiin heidän nimittämisensä jälkeen. Komission väite ei näin ollen osoittanut, että kantelijan esiin tuomaa asiaa ei tarvitsisi tutkia.

87. Oikeusasiamies totesi näin ollen, että komissio ei ollut käsitellyt tätä väitettä ja väitettä asianmukaisesti. Hän katsoi edelleen, että kansalliset luokitusjärjestelmät ansaitsevat tutkinnan, ja totesi näin ollen, että komission kieltäytyminen edes tutkimasta asiaa merkitsi hallinnollista epäkohtaa. Näin ollen hän esitti suositusluonnoksen, jonka mukaan komission olisi tutkittava, miten Saksan hallituksen väitetysti hoitamien korkea-arvoisten saksalaisten komission virkamiesten luokitusjärjestelmä voi vaikuttaa heidän tehtäviensä hoitamiseen, erityisesti heidän riippumattomuuteensa, puolueettomuuteensa ja lojaalisuuteensa EU:ta kohtaan.

Oikeusasiamiehelle tämän suositusluonnoksen jälkeen esitetyt perustelut

88. Komissio toisti suositusluonnoksesta antamassaan yksityiskohtaisessa lausunnossa, että se nimitti henkilöstön heidän suorituksensa perusteella. Se lisäsi, että se arvioi ja yleni henkilöstöään samoin perustein ja ottamatta huomioon kansalaisuutta tai jäsenvaltion mielipidettä. Se totesi, että ulkopuolisilla sidosryhmillä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa asiattomasti, kun otetaan huomioon komission asiaa koskevat menettelyt ja henkilöstösääntöihin sisältyvät säännöt. Näin ollen komissio ei aikonut aloittaa tällaista tutkimusta.

89. Huomautuksissaan kantelija pysytti kantelunsa ja korosti, että komission riippumattomuus vaarantuisi, jos se hyväksyisi, että jäsenvaltiolla on rinnakkainen arviointijärjestelmä komission korkea-arvoisten virkamiesten osalta. Komission väitteestä, jonka mukaan se valitsi ja yleni virkamiehiään ilman ulkopuolista vaikutusvaltaa, kantelija huomautti, että i) oikeusasiamies oli selvästi tietoinen tästä, kun hän laati suositusluonnoksensa, ja ii) tämä ei poistaisi vaikutusta, joka Saksan luokitusjärjestelmällä voisi olla komission riippumattomuuteen, sillä kuten oikeusasiamies oli jo todennut, tällainen järjestelmä voisi ”*vaikuttaa asianomaisten EU:n virkamiesten käyttäytymiseen*”.

90. Oikeusasiamiehen lausunnosta, jonka mukaan oli epäselvää, saivatko saksalaiset

korkea-arvoiset virkamiehet tietoja luokitusjärjestelmästä ja missä määrin, kantelija väitti, että *Spiegelin* artikkelin jälkeen heidän oli mahdotonta olla tietämättä siitä. Lisäksi se, että tämä järjestelmä ei ollut julkinen, kannusti saksalaisia virkamiehiä toimimaan Saksan eikä Euroopan unionin edun mukaisesti parantaakseen uranäkymiään. Tämä heikensi heidän riippumattomuuttaan, puolueettomuuttaan ja lojaalisuuttaan komissiota kohtaan.

91. Kantelija totesi myös, että Saksan virkamiehet eivät olleet ”ilmoittaneet” Saksan rinnakkaista luokitusjärjestelmää. Näin ollen hän toisti oikeusasiamiehelle esittämänsä pyynnön suositella kurinpitomenettelyn aloittamista asianomaisia komission virkamiehiä, toisin sanoen Saksan kansalaisia olevia korkea-arvoisia virkamiehiä vastaan oikeusasiamiehen ohjesäännön 4 artiklan 2 kohdan ja täytäntöönpanomääräysten 10 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Oikeusasiamiehen arvio hänen suositusluonnoksensa jälkeen

92. Oikeusasiamiehen suositusluonnoksesta antamassaan yksityiskohtaisessa lausunnossa komissio yksinkertaisesti toisti ne perustelut, jotka se oli esittänyt ennen kuin oikeusasiamies antoi suositusluonnoksen. Vastauksena oikeusasiamiehen väitteeseen, jonka mukaan rinnakkaiset kansalliset luokitusjärjestelmät, jos niitä todella olisi olemassa, olivat enemmänkin ongelmallisia virkamiesten nimittämisen jälkeen kuin valintamenettelyn aikana, komissio tyytyi ainoastaan korostamaan, että se arvioi ja ylentää virkamiehiään ilman ulkoista vaikutusvaltaa.

93. Kuten suositusluonnokseen johtaneessa analyysissä todetaan, oikeusasiamiehen huolena väitetystä Saksan luokitusjärjestelmästä tai vastaavista muissa jäsenvaltioissa mahdollisesti käytössä olevista järjestelmistä ei kuitenkaan ole se, että jäsenvaltio valitsisi henkilöitä, jotta komissio voisi nimittää tai edistää sitä. Hänen huolensa on pikemminkin se, että virkamiehet eivät aina toimi EU:n edun mukaisesti, jos he antavat oman jäsenvaltionsa hallinnon arvioida heidän käyttäytymistään. Tämän vuoksi oikeusasiamies katsoi ja katsoo edelleen, että tällaista rinnakkaista järjestelmää koskevat väitteet ansaitsevat tutkinnan.

94. On totta, että oikeusasiamies voi, kuten kantelija väitti, ilmoittaa toimielimille myös ”*tosiseikoista, jotka kyseenalaistavat heidän henkilöstönsä käyttäytymisen kurinpidollisesta näkökulmasta*”. Vaikka oikeusasiamies katsoo, että väitteestä mahdollisesti johtuvien huolenaiheiden olisi johdettava komission tutkimukseen, hän ei kuitenkaan ole havainnut tämän tutkimuksen aikana mitään toteen näytettyä tosiseikkaa, joka kyseenalaistaisi tietyn virkamiehen tai edes virkamiesryhmän toiminnan. Hän korostaa lisäksi, että komissiolla on laaja harkintavalta päättäessään kurinpitomenettelyn aloittamisesta. Oikeusasiamies ei näin ollen pidä asianmukaisena nyt käsiteltävässä asiassa pyytää komissiota aloittamaan kurinpitomenettelyä.

95. Edellä esitetyn perusteella on pääteltävä, että komissio ei ole pannut täytäntöön oikeusasiamiehen suositusluonnosta. Sen vuoksi siinä havaittu hallinnollinen epäkohta on edelleen olemassa.

C. Väite, jonka mukaan komissio on virheellisesti jättänyt aloittamatta Saksaa vastaan menettelyn, joka koskee korkea-arvoisten virkamiesten luokitusjärjestelmää ja siihen liittyviä vaatimuksia

Oikeusasiamiehelle esitetyt perustelut

96. Kantelija katsoi, että Saksa horjutti Euroopan unionin virkamieskunnan perusperiaatteita, erityisesti EU:n virkamiesten puolueettomuutta, riippumattomuutta ja lojaalisuutta EU:ta kohtaan, koska se piti yllä edellä kuvattua huippuvirkamiesten luokitusjärjestelmää. Komissiolla oli velvollisuus varmistaa, että näitä periaatteita ja niiden täytäntöönpanemiseksi toteutettuja toimenpiteitä noudatetaan. Sen olisi sen vuoksi nostettava kanne asianomaisessa tuomioistuimessa henkilöstösääntöjä rikkovaa Saksaa vastaan.

97. Kuten edellä todettiin (ks. B jakso), komissio ei kommentoinut asiaa lausunnossaan. Kun oikeusasiamiestä pyydettiin käsittelemään tätä kysymystä, se totesi, ettei se aikonut ottaa yhteyttä kansallisiin viranomaisiin tällaisissa asioissa, koska se nimitti itse korkeita virkamiehiään ja koska se ei katsonut, että väitetyllä virkamiesten luokitusjärjestelmällä voisi olla vaikutusta EU:n toimintaan.

98. Huomautuksissaan kantelija pysytti väitteensä ja väitteensä.

Oikeusasiamiehen arviointi

99. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on laaja harkintavalta ratkaista, onko jäsenvaltio rikkonut perussopimuksia ja millä tavoin se katsoo, että jäsenvaltio on rikkonut perussopimuksia. Oikeusasiamies katsoo, kuten edellä on todettu, että Saksan väitetysti ylläpitämä luokitusjärjestelmä on tutkittava, mutta hän ei katso, että se seikka, että komissio ei ole saattanut Saksaa tuomioistuimen käsiteltäväksi tältä osin, olisi hallinnollinen epäkohta. Kuten edellä on jo todettu, on täysin mahdollista, että tutkimuksen perusteella komissio päättelisi, että tällaisella luokitusjärjestelmällä ei ollut kielteisiä vaikutuksia EU:n virkamieskuntaan. Kaikkia oikeustoimia edeltää joka tapauksessa edellä B jaksossa käsitelty vaihe eli asianomaisen luokitusjärjestelmän tutkiminen.

D. Väite, jonka mukaan komissio on virheellisesti jättänyt varmistamatta, että kaikki lehdistötiedotteet ovat aina saatavilla RAPID-tietokannassa ja että niihin liittyvät väitteet

Oikeusasiamiehelle esitetyt perustelut

100. Kantelija totesi, että kaikkia komission lehdistötiedotteita ei ollut saatavilla RAPID-tietokannassa. Kirjeessään ”*Nopea, mutta epätarkka*” hän viittasi erityisesti kahteen

syyskuussa 2008 päivättyyn komission lehdistötiedotteeseen, joita ei löytynyt hakutoiminnon kautta RAPID-verkkosivustolla [7]. Ensimmäisessä näistä komissio totesi, että sitä oli lähestynyt brittiläinen sanomalehti, joka ilmoitti, että sillä oli nauhoja komission virkamiehen ja liikemiehinä esiintyvien toimittajien välisistä kokouksista. Toinen koski kiinalaisten maitotuotteiden tuontikieltoa.

101. Lausunnossaan komissio ei kommentoinut asiaa. Se on ainoastaan viitannut niihin syihin, joiden vuoksi kantelu, jonka valittaja oli sille esittänyt henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdan nojalla, oli hylätty. Tämän vuoksi oikeusasiamies pyysi sitä esittämään huomautuksensa kantelun sisällöstä.

102. Vastauksessaan komissio ”*otti huomioon*” kantelijan kritiikin ja selitti, että RAPID on toimielinten välinen lehdistötiedotteiden tietokanta, joka sisälsi kaikki komission lehdistötiedotteet vuodesta 1985 lähtien sekä muiden EU:n toimielinten lehdistötiedotteet. Tiedottajien yksikkö vastasi RAPID-sivustolla julkaistuista komission lehdistötiedotteista. Komissio lisäsi, ettei se katsonut, että kysymys koski kantelijaa erikseen tai henkilökohtaisesti ja ettei se etenäkään muuttanut hänen oikeudellista asemaansa.

103. Analysoituaan tämän vastauksen oikeusasiamies totesi, että kantelija oli viitannut kahteen lehdistötiedotteeseen, joita ei löytynyt RAPID-tietokannasta, ja toimittanut jäljennöksen yhdestä näistä lehdistötiedotteista. Oikeusasiamies pyysi näin ollen komissiota i) selittää, miksi lehdistötiedotteet eivät olleet saatavilla RAPID-tietokannassa, tai vaihtoehtoisesti antaa linkin siitä, mistä ne löytyvät; ja ii) selittää toimenpiteet, joihin se on ryhtynyt varmistaakseen, että kaikki lehdistötiedotteet ovat kokonaisuudessaan saatavilla tietokannassa.

104. Vastauksessaan tähän toiseen tietopyyntöön komissio toisti, että kaikki komission vuodesta 1985 lähtien julkaisemat lehdistötiedotteet olivat saatavilla RAPID-sivustolla. Se myönsi kuitenkin, että valituksen tekijän mainitsemaa lehdistötiedotetta ei löytynyt RAPID-järjestelmästä. Se selitti, että sähköpostitse julkaistuja lehdistötiedotteita, joita kutsutaan nimellä ”espresso”, ei ole automaattisesti sisällytetty RAPID-tietokantaan. Lisäksi se lisäsi, että komission tiedotusyksikkö oli alkanut järjestelmällisesti lisätä kaikki espressotiedotteet RAPID-tietokantaan. Tähän sisältyi valituksen tekijän mainitsema lehdistötiedote.

105. Huomautuksissaan kantelija pysytti väitteensä ja väitteensä ja arvosteli sitä, että komissiolla oli kulunut lähes kaksi vuotta myöntää, että kaikkia lehdistötiedotteita ei löytynyt RAPID-tietokannasta. Hän ihmetteli, kuinka kauan kaikki lehdistötiedotteet ovat saatavilla.

Oikeusasiamiehen arvio, joka johtaa suositusluonnokseen

106. RAPID-verkkosivuston *osiassa* [8] todetaan, että tietokanta sisältää ”*kaikki komission lehdistötiedotteet vuodesta 1985*”. Vasta vastauksena oikeusasiamiehen toiseen tietopyyntöön komissio myönsi, että kaikkia lehdistötiedotteita ei todellisuudessa ollut saatavilla RAPID-tietokannassa. Komissio lisäsi, että se pyrkii lisäämään kaikki lehdistötiedotteet ja että kantelijan mainitsema lehdistötiedote on nyt saatavilla.

107. Tietokannasta tehty haku vahvisti, että Sunday Timesin toimintatavoista 5. syyskuuta 2008 julkaistu komission lehdistötiedote on nyt saatavilla RAPID-tietokannassa. Kantelija viittasi kuitenkin myös toiseen lehdistötiedotteeseen, jota hän ei löytänyt. Tämä toinen lehdistötiedote, joka mainitaan hänen kirjeessään ”Rapid, mutta epätarkka”, koskee toimenpiteitä, joita on toteutettu kiinalaisen melamiinin saastuttaman maidon osalta [9] . Tämä lehdistötiedote ei ollut saatavilla RAPID-tietokannassa 11.11.2011.

108. Näin ollen oli selvää, että vaikka komissio alkoi syöttää kaikki lehdistötiedotteet RAPID-tietokantaan ennen helmikuuta 2011, se ei ollut vielä suorittanut tätä tehtävää. Oikeusasiamies ei tiennyt, kuinka monta lehdistötiedotetta kyseiseen tietokantaan on mahdollisesti lisättävä, jotta se saataisiin valmiiksi. Hän totesi kuitenkin, että komissio ei väittänyt, että kyseessä oleva työ oli sellainen, että se voitiin saattaa päätökseen vasta marraskuussa 2011. Joka tapauksessa oikeusasiamies ei ymmärtänyt, miksi kantelijan mainitsema toinen lehdistötiedote ei ollut vielä saatavilla RAPID-tietokannassa yli kaksi ja puoli vuotta sen jälkeen, kun kantelija kiinnitti komission huomion siihen, että se puuttui kyseisestä tietokannasta.

109. Edellä esitetyn perusteella oikeusasiamies totesi, että komissio oli ilmoittanut aikomuksestaan huolimatta tähän mennessä jättänyt varmistamatta, että kaikki sen lehdistötiedotteet olisivat saatavilla RAPID-tietokannassa. Tästä seurasi, että kaikkien vuodesta 1985 lähtien julkaistujen lehdistötiedotteiden ja todellisuuden välillä oli aukko. Kyseessä oli hallinnollinen epäkohta. Oikeusasiamies suositteli siksi, että komissio varmistaisi, että kaikki sen lehdistötiedotteet ovat saatavilla RAPID-verkkosivustolla.

Oikeusasiamiehelle tämän suositusluonnoksen jälkeen esitetyt perustelut

110. Komissio totesi yksityiskohtaisessa lausunnossaan, että Kiinan maitoasiaa koskeva lehdistötiedote oli itse asiassa saatavilla RAPID-tietokannassa 26.9.2008 julkaistujen keskipäivän pikalehdistötiedotteiden kautta. Valituksen tekijän huolenaiheiden poistamiseksi se oli kuitenkin päättänyt lisätä sen erillisenä lehdistötiedotteena RAPID-tietokantaan. Komissio totesi lisäksi, että se ”*tehostaa toimiaan*” varmistaakseen, että kaikki äskettäin julkaistut *espresso* koskevat lehdistötiedotteet lisätään RAPID-tietokantaan manuaalisesti.

111. Kantelija päätteli huomautuksissaan tästä lausunnosta, että komissio ei ollut vielä lisännyt kaikkia aiempia lehdistötiedotteita RAPID-tietokantaan ja että tietokanta oli edelleen puutteellinen. Komissio ei itse asiassa ollut ilmoittanut päivämäärää, johon mennessä tietokantaa olisi päivitettävä kokonaisuudessaan. Hän lisäsi, että komission olisi näin ollen lisättävä asianmukainen varoitus RAPID-verkkosivustolle. Lisäksi hän kehotti oikeusasiamiestä toteamaan, että hänen havaitsemaansa hallinnollista epäkohtaa ei ollut korjattu, koska hän ei voinut olla varma, että kaikki aiemmat *espresso* koskevat lehdistötiedotteet oli sisällytetty RAPID-ohjelmaan. Hän tiesi varmasti vain, että kaksi lehdistötiedotetta, joihin hän oli viitannut, olivat nyt saatavilla tietokannassa.

Oikeusasiamiehen arvio hänen suositusluonnoksensa jälkeen

112. Oikeusasiamies panee tyytyväisenä merkille, että kantelijan kantelussaan mainitsevat lehdistötiedotteet ovat nyt saatavilla RAPID-tietokannassa, jonka on tarkoitus sisältää ” *kaikki komission lehdistötiedotteet vuodesta 1985* ”. Hän toteaa myös, että komissio viittasi kantelijan kirjeeseen ” *Nopea, mutta epätarkka* ” kuvaamaan RAPID-tietokannan *aiempaa toimintaa* . Hän päättlee tästä, että komissio pyrkii aktiivisesti saavuttamaan tilanteen, jossa kaikki aiemmat lehdistötiedotteet, myös uudet lehdistötiedotteet, mukaan lukien *espresso* koskevat lehdistötiedotteet, lisätään tietokantaan kohtuullisen ajan kuluessa niiden julkaisemisesta. Näin ollen oikeusasiamies päättlee, että komissio näyttää ryhtyneen toimiin noudattaakseen tätä asiaa koskevaa suositusluonnostaan.

E. Päätelmät

113. Jos oikeusasiamies ei pidä toimielimen tai elimen antamaa yksityiskohtaista lausuntoa tyydyttävänä vastauksena suositusluonnokseen, hänellä on oikeusasiamiehen ohjesäännön 3 artiklan 7 kohdan nojalla valtuudet antaa Euroopan parlamentille erityiskertomus. Erityiskertomuksen esittäminen antaa parlamentille poliittisena elimenä mahdollisuuden ottaa kantaa oikeusasiamiehen näkemyksiin ja johtopäätöksiin poliittisena elimenä, joka saa legitiimiyden kansalaisten suorista vaaleista ja unionin perustuslaillisessa järjestyksessä tärkeästä roolista.

114. Vuoden 1998 vuosikertomuksessaan oikeusasiamies huomautti, että erityiskertomuksen esittäminen Euroopan parlamentille on hänen työnsä kannalta arvioimatonta. Hän lisäsi, että erityiskertomuksia ei kuitenkaan pitäisi esittää liian usein, vaan ne olisi esitettävä vain tärkeissä asioissa, joissa parlamentti voi ryhtyä toimiin oikeusasiamiehen avustamiseksi [10] . Vuoden 1998 vuosikertomus toimitettiin Euroopan parlamentille, ja se hyväksyttiin Euroopan parlamentissa.

115. Käsiteltävässä asiassa komissio ei noudattanut oikeusasiamiehen suositusluonnosta, joka koski a) kirjeiden julkaisemista sen intranetissä ja b) joidenkin sen korkean tason virkamiesten rinnakkaisen kansallisen luokitusjärjestelmän mahdollisten vaikutusten tutkimista.

116. Vaikka kantelijan kirjeiden julkaiseminen komission intranetissä herättää merkittäviä kysymyksiä, oikeusasiamies toteaa myös, että käsiteltävän kantelun taustalla olevat olosuhteet ovat melko epätavalliset. Oikeusasiamies panee lisäksi merkille, että komissio suostui lopulta julkaisemaan ainakin osan kahdesta asiaa koskevasta kirjeestä. Näin ollen hän katsoo, että tämä seikka ei oikeuta esittämään Euroopan parlamentille erityiskertomusta.

117. Toinen seikka eli se, että komissio kieltäytyi tutkimasta väitteitä, joiden mukaan joillekin sen korkea-arvoisille virkamiehille olisi olemassa rinnakkainen kansallinen luokitusjärjestelmä, joka voisi heikentää heidän uskollisuuttaan, voisi lähtökohtaisesti johtaa erityiskertomukseen.

Kuten edellä on todettu, monet *Spiegelin* artikkelissa mainituista väitetyn luokitusjärjestelmän parametreista ovat kuitenkin epävarmoja, joten ei ole selvää, kuinka vakava järjestelmän vaikutus (jos se on olemassa) todella on. Oikeusasiamies katsoo näin ollen, että tästä asiasta ei ole asianmukaista laatia erityiskertomusta.

118. Oikeusasiamies lähettää kuitenkin Euroopan parlamentille jäljennöksen tästä päätöksestä ja tiivistelmän tästä tapauksesta, jotta se voi ryhtyä tarpeellisiksi katsomiinsa toimiin.

119. Oikeusasiamies lopettaa kantelua koskevan tutkimuksensa seuraavalla päätelmällä ja kriittisillä huomautuksilla:

a) On hyvä hallinnollinen käytäntö perustella asianmukaisesti päätöksiä olla julkaisematta kirjeitä kustantajalle viittaamalla julkaistuun toimitukselliseen politiikkaan ja ottaen huomioon periaatteet, jotka tällä politiikalla pannaan täytäntöön. Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio kieltäytyi julkaisemasta Intracommia käsittelevällä keskustelufoorumilla (komission intranetissä) kantelijan sille toimittaman kolmen kirjeen täydelliset versiot (kirjeen toinen versio, jonka otsikko on ” @europa .de ”; kirje, jonka otsikko on ” Valmistettu Saksassa ”; ja kirje, jonka otsikko on ” Nopea, mutta epätarkka ”, mutta ei esitä riittäviä perusteluja kieltäytymiselleen. Kyseessä on hallinnollinen epäkohta.

b) On hyvä hallinnollinen käytäntö tutkia, miten jäsenvaltion hallituksen väitetysti hoitamien komission korkean tason virkamiesten luokitusjärjestelmä voi vaikuttaa heidän tehtäviensä hoitamiseen, erityisesti heidän riippumattomuuteensa, puolueettomuuteensa ja lojaalisuuteensa EU:ta kohtaan. Nyt käsiteltävässä asiassa komissio on kieltäytynyt tekemästä sitä, vaikka tällaisen tutkimuksen aloittamiselle oli perusteltu syytä. Kyseessä on hallinnollinen epäkohta.

c) Komissio on ryhtynyt toimiin noudattaakseen oikeusasiamiehen suositusluonnosta, jonka mukaan se varmistaa, että kaikki sen lehdistötiedotteet ovat saatavilla RAPID-verkkosivustolla. Tämän vuoksi kantelun tätä näkökohtaa ei ole syytä tutkia tarkemmin.

Tästä päätöksestä ilmoitetaan kantelijalle ja komissiolle.

P. Nikiforos Diamandouros

Tehty Strasbourgissa 17 päivänä joulukuuta 2012

- [1] <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article4692906.ece> [Linkki]
- [2] <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,577597-2,00.html> [Linkki]
- [3] Euroopan oikeusasiamiehen toimiston käännös alkuperäisestä ranskankielisestä versiosta.
- [4] Asia F- 80/08, *Wenig v. komissio* , tuomio 30.11.2009, 68 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.
- [5] Asia *Allenet de Ribemont v. Ranska*, tuomio 10.2.1995 (A-sarja nro 308, 38 kohta).
- [6] Edellä alaviitteessä 4 mainittu asia F-80/08, 11 ja 69 kohta.
- [7] <http://europa.eu/rapid/searchAction.do> [Linkki]
- [8] <http://europa.eu/rapid/showInformation.do?pageName=about> [Linkki]
- [9] Tämä lehdistötiedote oli aiemmin saatavilla silloisen terveystoimikunnan Androulla Vassilioun verkkosivustolla. Vaikka lehdistötiedotteen nimi ja linkki pdf-asiakirjaan ovat edelleen saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/dyna/vassiliou/press_releases.cfm, [linkki](#) [Linkki] johtaa Barroso I -komission indeksisivulle, joka sivun yläosassa olevan etiketin mukaan arkistoitiin 16.2.2010.
- [10] Vuosikertomus 1998, s. 27–28.